

ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Дефиниција, циљеви, задаци и организација
здравственог васпитања у Србији и свету

Вежба 01

Здравствено васпитање – ДЕФИНИЦИЈЕ

- представља комбинацију **учења заснованог на искуству** које води ка **добровољном усвајању понашања** која доприносе **здрављу** (Green, Kreuter, Deeds, Partridge, 1980)
- је комбинација активности и **учења заснованог на искуству** које омогућава људима да **стекну контролу над чиниоцима који утичу** на њихово **здравље** и **здравље других људи** (International Union for Health Education, WHO Division for health, 1992)
- представља сваку комбинацију **учења кроз искуство** засновану на теоријама које омогућавају појединцима, групама и заједници **усвајање знања и вештина потребних за доношење одлука** у вези **здравља** (Joint Committee on health education terminology, 2002)

Здравствено васпитање – ЦИЉЕВИ

Општи циљеви

- учинити здравље цењеном друштвеном **вредношћу**
- покренути осећај **одговорности** за здравље (сопствено и туђе)
- унапређење развита **здравствене службе** и њеног правилног коришћења
- усвајање знања → стицање вештина → формирање ставова → формирање/промена **понашања** која доприносе **унапређењу** здравља

Специфични циљеви односе се на специфичну здравствену проблематику и зависе од особености подручја и карактеристика појединаца, група и заједница где се здравствена едукација спроводи

Здравствено васпитање – ЗАДАЦИ

- Стицање **знања** о спречавању болести и повезаности понашања и здравља
- Развијање **способности проналажења**, одабира и анализе одговарајућих **информација** у вези здравља, здравствених служби и производа намењених очувању здравља
- Развијање **способности уклањања** здравствено-ризичних понашања, а **устостављања** понашања која доприносе здрављу
- Развијање **способности анализирања** различитих **утицаја** на здравље (култура, медији, технологија)
- Развијање **вештина комуницирања** која доприносе успостављању и одржавању здравих интерперсоналних односа
- Развијање **вештина** постављања **циљева** и доношења одлука које доприносе здрављу
- Развијање **способности залагања** за здравље појединца, породице и заједнице

(Health Education Standards)

ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ У ПРОСВЕТНИМ УСТАНОВАМА

- Најефикаснији пут ка унапређењу здравља популације је осигурати да здравствено васпитање буде део **курикулума** на свим нивоима образовања (Институт за медицину, 2004)

Организација здравственог васпитања у Србији

- Промоција здравља у основним школама у Србији спроводи се углавном кроз програмски здравствено-васпитни рад који спроводе здравствени радници школских диспанзера у сарадњи са просветним радницима

Организација здравственог васпитања у свету

- **Европски** модел „Школе за здравље“
- **Амерички** модел „Координисани школски здравствени програм“
- Наведени модели подразумевају интеграцију, учешће и сарадњу свих фактора школске заједнице на очувању и унапређењу здравља деце јер је утврђено да спорадичне и краткотрајне здравствено-васпитне или промотивне активности у школи не дају резултате у погледу унапређења понашања и здравља деце
- Здравствено васпитање као наставни предмет је део ових модела који подразумева развијање, спровођење и евалуацију садржаја и активности који утичу на усвајање знања, развијање вештина и ставова који унапређују здравље.

1. Здравствено васпитање

- развијање, спровођење и евалуација садржаја и активности који утичу на усвајање знања, развијање вештина и ставова који унапређују здравље
- наставни програм здравственог васпитања чине следеће наставне теме:
 - превенција и контрола болести
 - употреба психоактивних супстанци
 - исхрана и физичка активност
 - лична хигијена
 - ментално здравље
 - превенција повреда
 - здравље породице
 - животна средина
 - и здравље
 - здравље заједнице

- Да би био ефикасан и квалитетан, програм здравственог васпитања у треба да:
 - буде усмерен на **унапређење** знања и развијање вештина активним укључивањем ученика и учењем заснованим на искуству
 - се спроводи **континуирано** од почетка до завршетка основног школовања
 - га спроводи **стручно особље** квалификовано у области здравственог васпитања (у предшколским установама и нижим разредима основне школе васпитачи и учитељи са одговарајућом обуком, а у вишим разредима лиценцирани наставник здравственог васпитања)
 - буде заступљено у **одговарајућем броју наставних часова**, од предшколског доба до другог разреда са 40 часова годишње, а у осталим разредима са 80 часова годишње

(American Cancer Society, the American Diabetes Association, the American Heart Association, 2009; American Association for health education, 2003)

2. Физичко васпитање

- Часови физичког васпитања треба да **промовишу** физичке активности које могу да упражњавају **сва деца** без обзира на способности
- Часови физичког васпитања треба да допринесу успостављању навике **редовног** упражњавања физичке активности
- Физичко васпитање спроводе наставници физичког васпитања

3. Здравствена служба

- Обухвата **примарну** здравствену заштиту (превенцију, контролу лакших облика заразних и незаразних болести, прву помоћ при повредама или ургентним стањима, промоцију здравља, саветовање у вези здравља), стоматолошку здравствену заштиту
- Спроводе је лекар-педијатар, медицинска сестра, стоматолог у сарадњи са учитељима и осталим особљем школе или предшколске установе

4. Служба школске исхране

- Обезбеђује исхрану за децу **током боравка** у школи или предшколској установи и промоцију **правилне** исхране
- Школски оброци се **припремају према** дневним енергетским потребама и **потребама** деце за хранљивим и заштитним материјама
- Школа или или предшколска установа **прописује** начин исхране деце у току боравка у школи или предшколској установи као и мере у случају ургентних стања (дављење, алергијске реакције) или елементарних непогода које могу да угрозе безбеност хране
- Особа задужена за исхрану у школи или предшколској установи има високо образовање из области исхране (нутрициониста) и стално се стручно усавршава
- Кухиња у школи или предшколској установи служи и као лабораторија за спровођење наставе здравственог васпитања која се односи на исхрану

5. Школска средина

- Подразумева обезбеђивање услова у школи или предшколској установи који доприносе очувању и унапређењу здравља
- Односи се на **простор, осветљење, буку, температуру**, сакупљање **отпада** у просторијама и дворишту школе или предшколске установе
- О средини школе или предшколске установе брину **сва** деца и **сво** особље

6. Сарадња са родитељима и локалном заједницом

- Подразумева укључивање родитеља и чланова и установа локалне заједнице (локална самоуправа, завод за јавно здравље, дом здравља, установе културе, средства јавног информисања, ресторани, продавнице) у активности школе или предшколске установе усмерене ка **очувању и унапређењу здравља деце**

7. Педагошко-психолошка служба

- Спроводи индивидуално и групно **саветовање** ученика и особља као и **промоцију** менталног здравља у школи или предшколској установи
- Учествује у **спровођењу наставе** здравственог васпитања која се односи на **ментално здравље**
- Спроводе је психолози, педагози, социјални радници, васпитачи и учитељи

8. Промоција здравља особља школе или предшколске установе

- Обухвата промоцију здравља, **превентивне прегледе** и обезбеђивање услова за **рекреацију** и физичку активност особља школе или предшколске установе
- Спроводи је здравствена служба у сарадњи са особљем школе или предшколске установе
- Бринући о свом здрављу особље школе или предшколске установе служи ученицима као **позитиван модел** понашања

